

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีนโยบายให้จัดทำโครงการวิจัยและนวัตกรรมเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชุมชนรากฐาน โดยมุ่งเป้าหมายการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจและสังคม โดยมีรูปแบบให้เครือข่ายใช้ประเด็นปัญหาวิจัยที่ถูกกำหนดโดยชุมชนท้องถิ่นมีผู้เข้าร่วมประกอบด้วย 4 ภาคี คือ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาครัฐบาล และภาควิชาการนั้น ในงานโครงการมหกรรมคัดเลือกเครือข่ายองค์ความรู้ (Knowledge Based OTOP : KBO) จังหวัดดีเด่น (KBO Contest) ปี 2551 วันที่ 8 สิงหาคม 2551 ณ ห้องบุษราคัม โรงแรมบูรพา เพชรบูรณ์ ซึ่งจัดโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มเป้าหมายผู้ผลิตชุมชน (OTOP) จำนวน 20 กลุ่ม รวม 60 คน โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนกลุ่มชุมชนมากล่าวถึงสภาพการผลิตของกลุ่ม จึงพบประเด็นปัญหาการผลิตของกลุ่มผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำประชาคมกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 9 ตำบล คือ ตำบลหล่มเก่า ตำบลนาข่า ตำบลหินสาว ตำบลบ้านเนิน ตำบลศิลา ตำบลนาแซง ตำบลวังบาล ตำบลนาเกาะ และตำบลดาดกลอย โดยตำบลหล่มเก่ามีบริบทชุมชน ดังนี้

ตำบลหล่มเก่า ที่ตั้ง ภูมิประเทศ ทิศเหนือ ติด ต.ศิลา อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ ทิศใต้ ติด ต.นาแซง อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ ทิศตะวันออก ติด ต.ท่าอิฐ อ.หล่มสัก , ต.ดาดกลอย อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ และทิศตะวันตก ติด ต.หินสาว , ต.วังบาล อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ มีประชากรทั้งสิ้น 9,165 คน สภาพเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง ตำบลหล่มเก่าอยู่ในเขตการปกครองของ อำเภอหล่มเก่า ประกอบไปด้วย 13 หมู่บ้าน บ้านหนองบัวแก้ว บ้านหินกลิ้ง บ้านวัดตาล บ้านศรีสุข บ้านหล่มเก่า บ้านกุดช้าง บ้านวัดทุ่งธงไชย บ้านวังเงิน บ้านพรวน บ้านวังแซ้ว บ้านวัดทุ่งธงไชย บ้านวังเงิน บ้านเหล่าเพิ่ม ส่วนใหญ่เป็นที่ดอน น้ำไม่ท่วม ดินดี เหมาะแก่การทำเกษตร อาชีพหลัก เกษตรกรรม ค้าขาย ก่อสร้าง และรับจ้างทั่วไป

อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเพณีที่สำคัญ ดังนี้ เทศกาลขนมจีน กินดอง การบวช บุญเบิกบ้าน ล่องเรือไฟ แข่งเรือ สงกรานต์ ลอยกระทง แห่นางแมว เทศมหาชาติ แห่ต้นผึ้ง กวนข้าวทิพย์ เลี้ยงกลอง เวียนเทียน เลี้ยงเจ้าพ่อ การเกิด โคนผมไฟ ผูกเสี้ยว ช้อนขวัญ งานศพ ปีใหม่ บั้งไฟ

กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประธานกลุ่ม คือ นางพรทิพย์ แสงสว่าง เป็นสมาชิกสภาเทศบาล มีสามีชื่อนายจักรกฤต แสงสว่าง เป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 13 บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งนางพรทิพย์ แสงสว่าง เป็นผู้ริเริ่มทำจักสาน และได้รวมกลุ่มสมาชิกมาจนถึงปัจจุบันรวม 6 ปี วัสดุที่ใช้จักสานครั้งแรก

เป็นไม้ไผ่ที่หาได้ตามท้องถิ่น นำมาจักสานเป็นกระถางใส่ต้นไม้ ใช้น้ำมันวานิชเป็นน้ำมันเคลือบเงาโดยผสมกับน้ำมันสน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความคงทนนานหลายปี มีเพียงสีที่เปลี่ยนไป ต่อมาได้จักสานหวายและมาจักสานต้นปรีอซึ่งมีในท้องถิ่น เป็นต้นไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติในห้วย หนอง คลอง บึง มีกรรมวิธีง่าย ๆ คือ ตัดต้นปรีอมาแล้วนำมาตากแดด ประมาณ 4-5 วัน แล้วนำเอามาถัก โดยพรมน้ำให้ชุ่มก่อนนำมาถัก หรืออาจใช้ผ้าห่อไว้ก่อนนำมาถัก ผลผลิตที่ได้ทำให้กลุ่มมีรายได้เดือนละประมาณ 3-4 หมื่นบาทเฉลี่ยให้สมาชิกคนละประมาณ 4,000 บาทต่อเดือน ซึ่งน่าจะได้รับการสนับสนุนต่อไป

ศักยภาพของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

1. จุดอ่อน ได้แก่ ไม่มีการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ และราคาสินค้าคงเดิมขณะที่ต้นทุนสูงขึ้น

2. จุดแข็ง ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม มีความพร้อม มีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีในการผลิตผลิตภัณฑ์ มีวัสดุการทำเพียงพอและมีตลาดภายในประเทศที่แน่นอน คือ ส่งขายที่ร้านมินิมาร์ท 60% ร้านเครื่องจักสาน 20% และร้านขายผลไม้ 20%

3. โอกาส ได้แก่ ความต้องการของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ มหาวิทยาลัยนเรศวร และมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ที่สนับสนุนและส่งเสริมการจัดความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน สร้างเอกลักษณ์การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ และกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม จะได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นสินค้า OTOP จากทุนมหาวิทยาลัยนเรศวร

4. อุปสรรค ได้แก่ ไม่มีหน่วยงานใดมาสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งเคยส่งผลิตภัณฑ์คัดสรรสินค้า OTOP ระดับจังหวัด 3 ครั้งแล้ว แต่ไม่ผ่านเพราะผลิตภัณฑ์ขาดความละเอียดไม่ได้มาตรฐาน

ซึ่ง กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานหวาย บ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ มีความต้องการให้มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์มาช่วยพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสาน ให้มีความละเอียดสวยงามเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและมีมาตรฐานสามารถเข้าสู่สากลได้ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการวิจัยการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลหล่มเก่า
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จักสานเข้าสู่ระดับมาตรฐานสากล

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของ โครงการวิจัยการพัฒนาเสริมสร้างความเข้มแข็งผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ มุ่งศึกษากับกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 40 คน

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

1. ผลิตภัณฑ์จักสาน หมายถึง ผลิตภัณฑ์จักสานตะกร้า กระเช้า ของกลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์

2. การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลเหล่าเพิ่ม หมายถึง การพัฒนารูปแบบ ลวดลายของผลิตภัณฑ์ และรูปแบบรูปทรงของผลิตภัณฑ์ รวมถึงการตกแต่งเพิ่มเติมให้สวยงามทำให้ ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่มขึ้น

3. การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์จักสานเข้าสู่ระดับมาตรฐานสากล หมายถึง การพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน ความเข้มแข็งธุรกิจผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้าน รูปแบบและกระบวนการผลิตเข้าสู่ระดับมาตรฐานสากล

4. ความเข้มแข็งธุรกิจผลิตภัณฑ์จักสาน หมายถึง กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสาน บ้านเหล่าเพิ่ม สามารถรวมเป็นกลุ่มกันในท้องถิ่น ในการจัดการด้านการผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์จักสาน โดยทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำภายใต้การสนับสนุนจากผู้รับผิดชอบโครงการของ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 40 คน มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์จักสานได้

2. กลุ่มผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ตำบลเหล่าเพิ่ม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานอย่างมีคุณภาพ เข้าสู่มาตรฐานสากลได้ ทำให้มีตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพิ่มขึ้น

3. ผู้ผลิตผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม มีรายได้มากขึ้น

4. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้มีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมทำและสนับสนุน ผลิตภัณฑ์จักสานบ้านเหล่าเพิ่ม ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง มหาวิทยาลัยและชุมชน